

NARODNE IGRE(predavanja iz predmeta Igre Balkana)

Teorije o igri.

Etnokoreologija je relativno mlada nauka, mada se bavi jednom od najsloženijih i možda najstarijih pojava u ljudskom društvu- igrom, i to narodnom igrom. Kao kulturno –istorijska kategorija, igra se ne može staviti u precizne granice, niti se može omeđiti prostorno i vremenski. Ona se ne može ograničiti na čisto koreološko ili muzikološko ispitivanje, već se mora posmatrati i proučavati i sa aspekta drugih nauka kao što su istorija, etnologija, etnomuzikologija pa i antropologija.

U svetu postoje različita mišljenja o igri, o tome šta ona iskazuje, šta ona znači ili šta se njome može postići.

Holandski naučnik Žan Merlo misli da se manifestuje još u majčinoj utrobi tj.

1.– NIRVARSKI PLES, a da se nastavlja u prvim danima života- MLEČNI PLES, i prihvata kao normalna aktivnost kasnije.

(Postoje i takva mišljenja koja govore:“Kad vidiš vrstu igre jednog naroda, znaš i karakter“, što je zapazio i Gogolj: „Pogledajte narodne igre, postoje u raznim krajevima sveta: španac ne igra kao švajcarac, škotlandanin kao nemac, rus ne igra kao francuz ili azijat. Čak i u provinciji jedne iste države igre se razlikuju...jedan igra izrazito, drugi bez osećaja, jedan strasno, drugi bujno...Otuda potiče takva raznolikost igara.Igra je nikla iz karaktera naroda, njegovog života i načina zanimanja(privređivanja). “)

Neke grupe naučnika za igru smatraju:

2. da je igra reakcija navišak snage ;

3. da je igra iracionalna aktivnost;

4. smatraju da je sva napredna civilizacija nastala na igri;

5.smatraju da je igra jedna velika škola solidarnosti. Jedino veliki igrački skupovi i ratovi okupljaju toliko sveta;

6.smatraju da je igra socijalna ustanova, jer svako ko igra gubi svoju individualnost, čini jedinstvo sa celinom, a podvrgava se izvesnim zakonima i pravilima.

RUDOLF LABAN dao je veoma zanimljivu definiciju igre.Smislio je i stvorio sistem zapisivanja igara. Bio je igrač i baletan, baletski koreograf. On je rekao da „Čovek se ne zadovoljava samo vlastitim pokretima i emocijama koje sam sebi nameće. On ima potrebu da njima deluje na nekoga ili nešto, da utiče na druga bića i da ih uvuče u vrtlog međusobne akcije i reakcije...“

JOHAN HUISGANG

On ističe da igrom spoznajemo duh naroda i da se ona može definisati kao slobodna akcija, koju prihvatamo kao fiktivnu i izdvojenu od svakodnevnog života, sposobnu da potpuno obuzme igrača. On dalje ističe da je igra aktivnost bez ikakvog daljeg materijalnog interesa i koristi, koja se odvija u namerno ograničenom vremenu i prostoru, po redu određenim datim pravilima, podstičući u životu takve odnose grupa, koje se namerno okružuju misterijom i prerusavanjem naglašavajući svoju izuzetnost u odnosu na ostali svet.

U igri vladaju tzv. zakoni kola, u zavisnosti od pokreta možemo pretpostaviti njegovo poreklo i ono što on oseća, kakav je ko. Igra je deo nas. Igra je potreba čoveka

Igra je deo nas. Igra je loto, fudbal i ona je poznata i životinjama. Kod njih postoje čak i razvijeniji oblici igre kao što su krug, linije, igre u parovima. Ti isti oblici su poznati i ljudima. Od svih igara najsloženija je orska igra, ples. Nju ne sačinjava samo pokret koji može imati određenu simboliku, već ona je praćena i zvukom, odnosno melodijom koja može biti pevana ili svirana, praćena kostimom, raznim rekvizitima, kao i drugim elementima koji upotpunjuju određenu igru.

Proučavanje igara u našoj zemlji

Na izrazito socijalni značaj jugoslovenskih igara ukazivale su Danica i Ljubica Janković i njihovi sledbenici. Slobodan Zečević je isticao da je prirodna sredina određivala i diktirala pokret koji je u nastanku i razvoju igre veoma bitan. Danas kada se svet kreće ka uopštavanju (tj. globalizaciji) u svim vidovima života, možda najlakše pomoću igre prepoznamo i raspoznamo narode, etničke grupe i druge društvene grupe. Igra je umetnička, ali je i nešto unutrašnje, neobjašnjivo, nešto što nosimo u sebi i što je deo nas.

Među prvim autorima koji su dali relevantan doprinos proučavanju igračke tradicije u našoj zemlji spadaju: Milan Milićević, a potom Tihomir Đorđević koji su bili pioniri u ovoj oblasti. Njihov rad nastavljaju **sestre Danica i Ljubica Janković**, koje su **napisale 8 knjiga** sa zapisima narodnih igara iz raznih krajeva bivše Jugoslavije, kao i veliki broj radova **o bitnim koreološkim ?odlikama** određenih zona. U novije vreme evidentan doprinos proučavanju narodnih igara dali su Milica Ilijin, Olivera Mladenović, i Slobodan Zečević. Taj doprinos bio je još potpuniji da su njihovi radovi bili ilustrovani odgovarajućim zapisima- tj. kinetološkim zapisima.

Zapisivanjem orskih igara u Bosni i Hercegovini bavila se i Jelena Dopuđa ostavivši vrlo bogat materijal, kako u svojim ličnim zapisima, tako i u arhivu Zemaljskog muzeja u Sarajevu.

Vinko Žganec i Ivan Ivančan su proučavali i zapisivali igre u Hrvatskoj, i Ivan Ivančan je najplodniji istraživač u posleratnoj generaciji sa 16 objavljenih knjiga.

Poseban doprinos proučavanju orskih igara dala je Ana Maletić delom „Knjiga o plesu“ i „Pokret i ples“

Marija Šuštar, Mirko Ramovš, Bruno Ravnikar jesu priznati istraživači i zapisivači igara u Sloveniji, a Živko Firfov u Makedoniji, dok je u Crnoj Gori tek nedavno počelo da se zapisuju i proučavaju orske igre.

Opisivanjem ostalih igara sa posela, čobanskih, dečjih, raznih nadmetanja (viteških igara) veoma često se pominju nazivi društvene igre ili zabavne igre, bavili su se Milan Milićević, Vuk Vrčević i Milica obradović i drugi.

KLASIFIKACIJA NARODNIH IGARA

Klasifikacijom narodnih igara Jugoslavije bavilo se mali broj naučnika. Prvu klasifikaciju narodnih igara kod nas dao je Tihomir Đorđević. On je podelio narodne igre u 5 osnovnih grupa .

Тихомир Ђорђевић је почетком 20. века, 1907. године, у *Спрске народне игре*, СЕЗБ бр.9, класификовао је традиционалне игре **према томе чему служе** на:

1) ВИТЕШКЕ ИГРЕ – игре надметања – вежбе за одрастање

(бацање „камена с рамена“, „скок у даљ“, „труле кобиле“, трчање, скок у вис, рвање, бацање ђилита (копља) где се покретима снажи тело...)

2) ЗАБАВНЕ ИГРЕ – за одрасле и децу

(пуштање змаја, „игра прстена“, „шах“, „домине“, „школице“, каменчиће...) игре којима се лјуди забављају на скуповима

3) ИГРЕ ДУХА

(питалице, загонетке...)

4) ИГРЕ ЗА ДОБИТ (*хазардне игре*)

(коцкарске игре, томбола, игре са орасима, игре дугмићима крајцарица, карте, лутрија...)

5) ОРСКЕ ИГРЕ које је поделио на СВЕТОВНЕ и ОБРЕДНЕ (религиозне) тј. на: религиозне и светске игре.

Под световним подразумева игре на саборима, игранкама, а под религиозним игре које су се изводиле за одређене црквене празнике.

(на селу кажу „оро“) Тихомир је смислио овај термин, дакле, етски је термин, подразумевао је плесове који се играју на селима. Његова дефиниција је да је орска игра тактом регулисан телесни израз људских осећаја!

Tihomir Đorđević је termin orске igre uveo 1907.godine u nauku kako bi podvukao granicu između ovih igara, које се изводе уз музичку пратњу, реде немо без музике и извођење ритма.

Mного касније, sedamdesetih godina 20.veka francuz **ROŽEK KAJOA** (Roger Calloas) је поделио игре celokupnog ljudskog nasleđa на 4 групе:

- 1)AGON- то је група игара у којој се испољава такмичарски дух.
- 2)ALEA- где судбина одређује победника. Ту играч не одређује правила
- 3)MIMIKRIJA-где су dominantni oponašanje i prerušavanje- одговара забавним играма.
- 4)ILINKS(паданје у trans zanos, igre које izazivaju vrtoglavicu..)По Тихомиру Ђорђевићу одговара орским играма.

*Ove podele су настале у различитим временима и оне се међусобно преплићу._

КЛАСИФИКАЦИЈА ИГРЕ ПО ОЛИВЕРИ ВАСИЋ

Оливера Васић 1988. године дели народне игре на:

1. ОРСКЕ ИГРЕ (коло, плес)
2. ЧОБАНСКЕ ИГРЕ И ИГРЕ НАДМЕТАЊА (данас су ове игре прерасле у спортске игре)
3. ИГРЕ СА ПОСЕЛА И ПРЕЛА
4. ИГРЕ НА СРЕЋУ

5. ДЕЧИЈЕ ИГРЕ (наводи да је ову групу наметнуло време у коме живимо)

Оливера Васић напомиње да ова подела није коначна и да не постоје круте границе између појединих група, већ да се многе од њих преплићу и допуњују.

1.Орске игре се могу поделити на ОБРЕДНЕ (религиозне)и ЗАБАВНЕ(световне)

2. Чобанске игре и игре надметања то су била надметања на саборима:скокови у даљ и вис, бацање камена с рамена, гуџеи и свињке , хокеј на трави, стролјанје, котурање котурова

3.Игре са прела и посела-игре глумовања-прављење јарца дрветом(одговара мимикрији)

4.Игре на срећу где се коцка, игра се томболе...

5.Дечје игре (ластиш, кликери).

У дечјим играма налази се велики број обредних игара(Ласте проласте, Вишнјичица род родила, Јелечкиње,Барјечкиње ,Пауна , Жежолe). То је група обредних игара прешла у дечји репертоар.

Тихомир Ђорђевић је поделио игре према годишњем добу (пролећне...)

Многи су игре поделили према половима на:мушке и женске.

Нико није дао добре дефиниције нити је нека општа класификација прихваћена.

Мора се увек гледати суштина игре.

Код нас се највише пажње поклањало орским играма јер много је лакше описати нпр. Бацање камена с рамена.

Први који су се бавили неким описом игара на нашим просторима били су истраживачи у 19.веку.Прве податке о играма можемо наћи у радовима М. Ђ. Милићевића који је извршио попис народних игара према тадашњим срезовима у раду“Живот Срба сељака“.

Тихомир Ђорђевић је дао велики број назива игара, а неке је чак и описао речима.

Даница и Љубица Јанковић сматрају се пионирима етнокорeологије20. века јер су објавиле 8 књига под називом „Народне игре“-1-8.Сматрају се пионирима јер су први пут почеле записивање орских игара на нашим просторима. Осмислиле су свој начин записивања игара користећи знаке, а највише речи(тј. описно).

Сматрале су да игре треба делити према психолошким елементима. Осим записа игара, дале су доста чланака о облицима игара, пратњи, стилу и улози жене.

Њихов рад настављају Милица Илијин, Оливера Младеновић, Слободан Зечевић, али њихови радови су више теоретске природе, а много мање јесу само записивање игара (изузев рад а М. Илијин). Њихов допринос био би још потпунији да су њихови радови били илустровани одговарајућим записима- тј. кинетолошким записима.

(Међу првим ауторима који су дали relevantan doprinos проучаванју играчке традиције у нашој земљи спадају: Milan Milićević, а потом Tihomir Đorđević који су били pioniri у овој области. Њихов рад настављају **sestre Danica i Ljubica Janković**, које су **napisale 8 knjiga** са записима народних игара из разних крајева бивше Југославије, као и велики број радова о битним кинетолошким одликама одређених зона. У новије време евидентан допринос проучаванју народних игара дали су Milica Ilijin, Olivera Mladenović, и Slobodan Zečević. Тај допринос био је још потпунији да су њихови радови били илустровани одговарајућим записима- тј. кинетолошким записима.

Записивањем орских игара у Босни и Херцеговини бавила се и Jelena Dopuđa оставивши врло богат материјал, како у својим личним записима, тако и у архиву Земалског музеја у Сарајеву. Она је највећу пажњу посветила облику орских игара које је класификовала по роду и добу играча, по броју играча у појединим играма, по пореклу у колу, по смеру кретања итд. У БиХ делују још и Vasa Popović, и Dragica Panić Kašanski- пре рата.

Vinko Žganec и Ivan Ivančan су проучавали и записивали игре у Хрватској, а Ivan Ivančan је најплоднији истраживач у послератној генерацији са 16 објављених књига.

Poseban doprinos проучаванју орских игара дала је Ana Maletić делом „Књига о плесу“ и „Покрет и плес“.

Marija Šuštar, Mirko Ramovš, Bruno Ravnikar и France Marold јесу признати истраживачи и записивачи игара у Словенији. Bruno Ravnikar наставља са радом, а Mirko Ramovš је од 1994. године издао 5 књига о играма у Словенији.

У Македонији Živko Firfov и Gančo Pajtondžijev, а последње записивање орских игара извршила је Elzi Dumin Американка. Ivona Opetčeska која ради у институту покушава да покрене записивање игара у Македонији.

У Црној Гори тек недавно почело да се записују и проучавају орске игре, Vuk Vrčević је дао прве записе и то су записи обредних игара под називом „Трагови обредних игара“, а Vladimir Šoća је написао дело „Народне игре старе Црне Горе“.

Ekipa prof. Olivera Vasić sa brojnim saradnicima i ljudima koji igraju u KUD-ovima, održavaju igračke seminare 2 puta godišnje.

Važno je istaći da je kod nas prvu podelu balkanske teritorije dao Jovan Cvijić (Jovan Cvijić, Balkansko poluostrvo i južnoslovenske zemlje, knjiga 2. Beograd, 1931.). Njegovi kriterijumi polaze od tzv. psihičkih tipova stanovništva i on ih deli na a) dinarski, b) istočno-balkanski c) centralni i d) panonski tip kao i različite njihove varijetete.

Koristeći Gavacijevu podelu na etnografske zone Jugoslavije, Ivan Ivančan je celokupno igračko, plesno područje podelio u šest igračkih zona, tj. celokupna teritorija nekadašnje Jugoslavije se može podeliti u 6 zona:

1. ALPSKA
2. PANONSKA
3. JADRANSKA
4. DINARSKA
5. MORAVSKA
6. VARDARSKA .

Istina je da se granice igračkih područja ne poklapaju u potpunosti sa etnografskim zonama, ali je za sada ova podela najprihvatljivija.

1. ALPSKA

Alpska zona omeđena je državnom granicom prema Austriji, tj. obuhvata celu Sloveniju. Sa nekadašnjim bratskim republikama deli je linija ako se povuče od Zageba do Rijeke, deo Istre. U Istri se graniči sa Jadranskom zonom.

Prilike i mesto se ne razlikuju od ostalih krajeva. To su svadbe, poklade, crkveni i narodni praznici, uskršnji i duhovni ponedeljak i razni radni skupovi.

Što se tiče **mesta za igranje**, ona su svuda: centar sela, kod crkava, po kućama, u gostionicama.

Izdvađa se nekoliko celina:

- a) Gorenjska i Koruška koje srodno igraju sa visokim dizanjem nogu
- b) Bela Krajina i Štajerska su smirenije
- c) Notrenjsko-primorski i slovenački deo Istre igraju sa dosta trčkanja u toku igre. Nešto što istupa od glavnog dela Alpske zone jeste Prekumurje koje ima uticaj Panonske zone.

d) Igre koje danas Slovenci smatraju svojim, nastale su na prelazu 18. i 19. veka, pod uticajem Srednje Evrope. Najstarije igre za koje oni smatraju da su obredne su uglavnom solističke. To je igra Korenta?? Iz Ptujskog polja; Pozvačin – svatovska igra iz Štajerske i Prekumurja, i ples sa Bosmanom (pogačari) tj. svadbena igra iz Gorenjske.

Celokupan igranski repertoar u Alpskoj zoni može se podeliti na 4 celine:

1. ostatke obrednih igara,
2. grupne igre,
3. igranje u trojkama,
4. parovne igre.

1. grupa - tragovi obrednih igara. Tu spadaju pokladne igre, koranta ili kurant, maskiran igrač, Pozvačin - to je štajerska ili prekumurska svatovska igra, ples sa pogačom ili bosmanom - svadbena igra iz Gorenjske.

2. grupa - grupne igre.

Najčešće se izvode u polukrugu i imaju obaveznu figuru mosta - provlačenje kroz ruku igrača. Da su one obredne ukazuje to da se one izvode u proleće u uskršnji i duhovni ponedeljak, i na svadbi. Te igre „sa mostom“ najčešće su zmijolikog oblika - vijugava linija i može biti nekoliko mostova u toku igre: na početku, na kraju i u sredini. Najpoznatije su: Koutre, Šivat, Abrahama Gredo, Čindara, Metliško kolo.

U ovu grupu spadaju i tzv. Biraće igre: najpoznatija su Povšternac, Vajkinštanc, Igraj kolo, Marko skače po zelenoj trati - tamo gde ima ostataka Dinarskog stanovništva.

U tim parovnim igrama ima i dve muške igre, to su Tkalečka iz Prekumurja i Zvezda iz Gorenjske.

3. grupa - igranje u trojkama

Njih ima u Gorenjskoj, Štajerskoj i Prekomurju (igra momak sa dve igračice i na glavi nosi MAJOLKU tj. ČUP).

4. grupa - parovne igre

Parovne igre su najmlađe. Najpoznatije su igre: Štajeriš, Zibenšnit (Šete paši tj. u sedam koraka), Mrzulin, Martinček, Šamarjanka, Tramlam, Polka - dvokoračna

Potrkalne igre tj. imitativne igre su one gde se pokretima ruku i nogu imitira neki zanat: tkanje, šuster (obučar), a u osnovi svih tih igranja su geste dvokoračne tj.

trokoračne polke: Cvajšrit i varijante Dopaši, Stara polkica, Šaltin polka, Taposkočna, Trokoračna polka – Giperle ili Dinga.

Drugi po popularnosti je VALCER ili VALČEK ili BALCER, i postoji visoki i niski.

Sve ove parovne igre oni često zovu potrkane (igrači protrčavaju kroz ruke ostalih igrača).

U Prekomurju ima Čardaša.

Ritmički obrazac svih tih igara je $2/4$ i $3/4$ i različita kombinacija ! ~! I, ili !~! !~!; ! 4 I

Šta prati igru?

Primitivne trube, harmonike, cimbala, gudci- gudači, a u primorskoj oblasti (tj. Beloj Krajini- proveri!!) mijeh i sopile: velike i male. Pjesma veoma retko prati igre, samo u Beloj Krajini gde ima nemih igara koje oni nazivaju TRUNF ili MUTAVSKO KOLO.

Što se tiče složenosti imaju veoma jednostavne igračke obrasce, lagane šetnje. Imaju dosta tih visokih skokova, a u Prekomurju ima malo Mađarske igre, ima VERBUNKOŠ- to su udari ruku o nadkolenicu, podkolenicu.

Gorenjci imaju najoštrije igre, puno lupaju nogama i vrte se puno, kolena kao da su im ukočena.

Štajerci igraju puno mekše.

U Alpima ima jedna mala celina REZIJA- na granici sa Italijom, koja u svojoj celinini ima nekoliko sela, gde je igrački repertoar potpuno različit i nema veze sa slovenačkim igrama, ni melodijski ni igrački, već liče na italijanske uz pratnju violine i malog basa.

2. PANONSKA IGRAČKA ZONA

Na severu je državna granica prema Mađarskoj, Sa istoka je granica sa Rumunijom, sa zapada je između Zagreba i Koprivnice, a na jugu je Sava.

Oblasti: međumurje, Podravina (uz samu granicu, Bilogora, Moslavina, Turopolje, Posavina), između Posavine i Podravine je Slavonija, između Drave i Dunava i državne granice je Baranja, Srem, Banat i bačka.

Opšta karakteristika je da se sve igre mogu podeliti u :

a) kola

b) parovne igre- PODVOJE.

PRILIKE I MESTA ZA IGRANJE SU SVUDA ISTI.

MEĐUMURJE

U starije igre spadaju: KURITARI (Koritari), ĐIPANKOŠ, CEŠKI PLES (zanatsko kolo).

U novije igre spadaju: ŠOŠTAR KOKA, METLEN PLES, VANJKUNŠTANC, KETLEPEŠ, ČARDAŠ, ŽENA IDE NA GOSTI, FALILA SE JADICA DIVOJKA, BAROŠ OJ BARICA, LEPA NAŠA SENOKOŠE, MEĐIMURSKI LEPI DEČKI, DOŠLA SAM VAM JAPA DIMO (japa- otac, dimo- dom).

Od obrednih igarabilo je tzv. Matkanje u međumurju i Podravini gde se u ponedeljak posle Uskrsa- na pisanu nedelju- sklapalo nekrvno srodstvo preko igranja u kolu i preko jaja, Ladarice, a za poklade je bio praznik FAŠENKA ili FAŠNIK.

Pratnja igara:

- a) Vokalno –instrumentalna (ceo početni stih je pesma, a zatim slede cimballo ili guci tj. gudači)
- b) Cimbala
- c) Gudači tj GUCI, (bajs tj. bas).

Kada nije bilo ništa od muz. pratnje, duvali su u češlje.

PODRAVINA

Ovde ima još više igara uz pratnju pesama poput:

„Dušo moja, oj divojko“, „Falila se lepa Jana“, „Lepa Anka kolo vodi“, „Dilber nam je u kolu“, „Igra kolo u dvadeset i dva“, „Na kraj selo kolo igra“. To podrazumeva najčešće zatvoreno kolo.

Od parovnih igara poznate su: Drmeš, Grizlica, Ples s ropčetom, Išla žena na gosti ili Ženina volja.

Postoje i solističke igre u okviru svadbe, tj. mladina solistička igra MOLDOVAN. Veliki je broj igara uz pratnju pesama i kombinacija vokalno-instrumentalne pratnje. U prošlosti su igrali uz pratnju MRČALJKE –DUDE, a poslednjih decenija nazivaju se MOŽIKAŠI ili MUŽIKAŠI (gudači i cimballo ili tambura).

Obe ove oblasti igraju oštro, a ritmička šema je !~! I.

BILOGORA I MOSLAVINA

Repertoar: Binberanje, Drmeš, Dudaška kola(gajdaško), Igra kolo u 22, Izvir voda izvirala, Kolo na matkinu nedelju, Taraba, Tronjaka, Vuzmana kolo,bilo je Titovo kolo, Oj Mosore, Mosore, Bolna leži partizanka Mara, Opšaj diri.

Igru je pratila pesma, tambura samica, dude(gajde), egedaši(gudači sa cimbalom)i tamburaši.

TUROPOLJE I POSAVINA

Repertoar:Izvir voda izvirala, Bela vila grad gradila, Vijala se vrbičica, naše selo Sava voda paše,.

Pratnja je pesma, a uz dude i dvojnice slede igre: Sito, Dučec (skakati), repa, Drmeš, Jastučak, Turski marš u Turopolju, Kovačica i Kolo na Čardak(kolo na kolo).

U četiri oblasti Bilogora, Moslavina, Turopolje i Posavina kombinuju se ritmičke šeme koraka!~! I, I !~! sa zategnutim kolenima, 2) puno mekše.

U Posavini ima obrednih igara: Ladarice, ladekarice ili kresnice, svadbenih ili pokladnih.

BARANJA I SLAVONIJA

Na ovom prostoru su živeli Srbi i Hrvati.U zapadnoj Slavoniji je bilo više hrvata.

Igre uz pratnju pesme

Srbi: zatvoreno kolo- pletena kola i tzv. Veruganje, dok su se u toku igre pravile osmice, a pesme uz koje se najčešće igralo su: vijalo se pero paunovo, ovce čuva Jovan i Jovanka, Ivo anu prosi na bunaru, Glas mi dođe ženi mi se dragi.

U obliku kruga ili polukruga izvode se : Presjekača, Taraba, Kalendaka, Ćire, Ajd' na levo, nevesko kolo, Pargara- sve ove igre su uz instrumentalnu pratnju.

Slavonci su igrali Kukunješće i Vranjanku(u Panonskoj zoni toje Žikino kolo.)

HRVATI

Oj Ivane, Ivaniću, Pod Budimom ovce plandovale, Lepa Pava u Kovilju spava, Majka Maru za nedraga dala, Prelovalo devet devojaka, Oj, nevene šestopere.

U Baranji se manje pevalo u kolu.. Bilo je više vokalno- instrumentalne pratnje.

U Slavoniji se ona koja počinje stih pesme naziva POČIMALJA.

U Baranji su igre sa vokalno- instrumentalnom pratnjom sledeće:Ranjče, Sitne bole, Šokačko kolo,(neka vrsta igre ko se kome dopada).

Uz instrumentalnu pratnju:

Jabučice, Mista, Logovac, Rokoko, Preko noge, Drmeš, Kolenike...

Igru može da prati pesma, gajde, tambura samica, tamburaši i ponegde gudači. Od obrednih igara ima nešto svadbenih i kraljičkih igara u slavonskoj oko Vinkovaca , anajčuvenije su u selu Otok.

3.DINARSKA ZONA

To je najveća zona.Na severu su granice Sava, delimično Kupa, na zapadu su obale Jadrana, jedino kod Zadra izbija na more,na jugu je državna granica sa Albanijom, a na istoku kreće rekama Kolubara, pa se spušta preko Rudnika, Čačka, Kraljeva na reku Ibar, Kopaonik, Lab(koji izvire na Kopaoniku) , pa se spušta na Kosovo, nastavlja se na reku Sitnicu, oblast Drenica, spušta se u zapadnu Makedoniju .Njoj pripada cela BiH, planinski deo Hrvatske, C.Gore, deo zapadne Makedonije, zapadna Srbija (tačnije 1/3).

Na ovim prostorima nalaze se i naše najstarije igre. Ritmički obrazac koraka je šestodelni, a igrački obrazac je trotaktni.

Sinonimi lepe igre jesu : snaga, pri igranju se prelazi veliki prostor i na tom području se nalazi linija Mostar-Sarajevo preko Slavonije, pa na zapadu od te linije kolo se kreće za levom rukom, a na istok za desnom. Kažu de je uzrok tome crkveni ritual(ophod)kad crkveni sveštenik izlazi , pravoslavni se okrene crkvi , pa krene za desnom rukom.

Razlika u početnom kretanju ove igre je jedino kod Muslimana. Na Zapadu Muslimani krenu za desnom rukom, a na istoku za levom rukom.

1.celina :Kordun, Banija, Pokuplje, Pounje,.

Oni tzv. Šetane igre izvode uz balade-pesme,npr:Kamen moste ne lilaj se, Izvir voda izvivala, Drmeš, Šepica, Đikalica.

Na Kordunu ima nemih igara, a Banija je interesantna po pratnji igre: kod njih se :

1. peva

2.svira

3.igra.

Takva pojava je zabeležena i na Pešteri.Igra se uz ciganjske svirale i bubanj.

U svim ostalim krajevima, izuzev Pokuplja, dvojnice su pratile igru, i tambura kozarica.

U Pokuplju se javljaju gudači.

Stanovništvo je mešano, i svi isto igraju u svim oblastima.

Oblik igre je kolo i ima malo parovnih igara: to su Drmeš i veći uticaj panonskih igara.

Obredne igre su Ladarice i Čarojičari.

Lika

U Lici se igre izvode bez ikakve pratnje. Jedino se Mišnjača izvodi uz pratnju miha(meha), a Milica i Ančica i Pauna uz pratnju pesama. Sve ostale igre: Ličko kolo, Vujaljka, Bimber, Đikac, Ljubikolo, Plazavac, sve se izvode bez ikakve pratnje.

Ličani imaju zanimljivu obrednu igru na Badnje večer koja se izvodila na brdu Kolakovica iznad Gospića gde su igrali Ličko kolo, držali su se za brkove i u ruci držali baklje.

Gdegod se javljaju neme igre, tu je velika uloga zapovednika kola. Svaki zapovednik ima svoj neki redosled. I ako mu neko kvari kolo, on ga izbacuje napolje.

Kontinentalna Dalmacija

Kminska Krajina, Drniš, Vrlika,. Tu je igrački repertoar bez ikakve muzičke pratnje. Postoje tzv. RERE- pesme koje prate igranje, a oblik kola može biti zatvoreno ili polukrug. Najpoznatije su sledeće igre: Noga za nogom, Četiri puta, Okrećan ja, Priko noge, Povratke, Naške, Šuplje kolo, Biraće kolo, Tandrkas, Kozara, Kukunješće.

Za igru koriste naziv kolo.

Zanimljivo je da se par mogao izdvojiti, pa podigne devojkicu u vis na kraju kola.

Bosanska Krajina(zapadna Bosna)

Ima dominantnu igru bez ikakve pratnje: NEMA, GLUHA, „BEZ IČEG“. Igre su: Staro Krajiško, Staro Bosansko, janjsko udvoje, janjsko u četvoro.

Za razliku od Like koje ima trotakti obrazac, ima od jednog takta, dva, tri, čak i četiri takta.

Od kolanja ili šetanih igara to su: Pauna, Bibera, Sitan tanac i Biračko.

U **zapadnoj Hercegovini** dominantne su neme igre. To su razne Truse, Stara, Tiha, Nema kolanja uz pesme, Sitan Tanac, Pauna, Kune, Bibera.

Javlja se poskočica uz diplo sa mijehom, i Ševica ili Dalmatinka.

Istočna Hercegovina

Ovde je zastupljen veliki broj nemih igara, proskoka ili PROLIJETA u dvoje ili u četvoro, trusa u dvoje, Trampa tj. življa nema igra, Romica.

Javlja se grupa igara uz pesmu tzv. KOLANJE : Jednovito kolo, Jejanovo kolo, Pauna, Đidija, Kune, Bibera, Poigraj Pavle, Kalopero pero, Terzije, Uzališće zeleno.

Javlja se kolo na kolu, kolo na čador , kolo na dva kata.. Uz instrumentalnu pratnju odvija se igra Trojanac uz pratnju dvojnica.

Centralna ili srednja Bosna

Omeđena je Kupresom, Tamnikom, Jajcem , Zenica.

Ima dosta nemih igara u četvoro i u šestoro(povećava se broj igrača)a nazivaju ih: NIMA IGRA, KOLANJA.

Zastupljene su igre:Pletikolo, Bibera, Pauna.

Ima nešto igara koje se izvode uz Šargiju.

Iz centralne Bosne izdvaja se Sarajevo sa okolinom gde nema mnogo nemih igara , ali ima dosta kolanja: Jovanovo kolo, Bibera i Biračko.Izdvaja se igranje uz jednogranu sviralu ili dvojnice tzv. ŽIVA KOLA, te se telo trusa , cupka, a to su sledeće igre:Četvorac, trojnac, Šesterac, Osmerac, Dirlija, Poskakuša, Povračuša, Ćumurka, Cuce.

Bosanska Posavina (Dragica Panić Kašanski), o Derventi Vaso Popović i Jelena Dopuđa, i tu dolazi do preplitanja dve zone; ima igara uz pretnju pesme: Pleteno kolo, zatim „sitnih “kola: Sitnica, Dvojac, Četvorac, Đaka, Tamo-ammo, Varalica, Ruzmarine.

Semberija- vaso Popović, igre, kolo na čekiću, ne razlikuje se repertoar od Bosanske Posavine.

Što se tiče planinskih krajeva u BIH se ne razlikuju.

Razlike u igračkom repertoaru su u gradovima.

Šetavke-Hodavke, umestoĐidije su Alija i Mejduša, umesto Poigraj Pavle je Đuzel nam je u kolu, kod Muslimana.

Igra se uz šargiju.

Dosta karakterističnih igara je prešlo iz Srbije u sarajevo, i u severoistočnu Bosnu-Bosansko Podrinje i Semberija.

Crna Gora

Za njih je interesantno mesto gde igraju u kući- to jeSJEDNIK, a leti to je GUMNO, za mesto gde se igra oni kažu oro.

Oni imaju nemu igru i vokalnu pratnju . Muškarci počnu , ažene ponove.

Zanimljivo je igranje u kolu i igranje, po crnogorski podrazumevada u središtu KOLA odnosno polukruga njihove čuvene SKOKE UDVOJE.

Nepovezani parovi: zetsko, Crničko, igre na kolanje , aokolo oni kolaju.

Igre gde se samo igra ORO, Crničko na obrtanje, Podobranjski, Zaplet' kolo Jovo, Pauna, Višnjičica rod rodila, Tita, tita loboda.

Kod islamiziranog življa u Crnoj Gori igru prate zurle i tupan.

4.JADRANSKA ZONA

Kreće od Istre, uzani priobalni deo bez Zadra do Albanske granice, Kvarnersko primorje i ostrva. Tu se čitav igrački repertoar deli na KOLA i TANCE. Kola su se izvodila uz pratnjubalada, a tance uz mih i sopile.

Za Istru su najkarakterističnije igre su: Balun, 7 Paši, Zaješ, Štajeric.

Muzička pratnja: Sopele vela i mala, mih i ljudski glas na tararankanje.

Cres, Lošinj, Susak imaju svoje tance lokalnih naziva.

Kolo iz Novog Binodoloskog(kod Crkvenice i Novog). To je kolo iz 3 dela:

1.deo je **senski korak** , 2.deo je **arbanaški**, a3.deo je **poskočica**.

Oni imaju dosta pokladnih odnosno karnevalskih igara u beloj nedelji, zatim igara oko Božića, na svadbama.

Oni prostor za igru nazivaju BALARNICA, BALARICA.

Ostrva su sačuvala jedan oblik starijeg igračkog nasleđa.

Stariji igrački repertoar na Pagu je:Paško kolo (uz baladu), Tanac po starinski(uz mih).

Na Olibu??? : tanac i Kolo o svadbi.

Na Dugom Otoku: Tanac i Kolo. Ugljan ima Kolo na tkanicu, a na Šolti :Pržumera i Kolo.

Na Murteru kod Šibenika : Kolo po naški, Kolo u križ.

Na Braču:Kolo, Vilota, Sicilijana, Lazanjaca, Veršovijan.

Na Hvaru:Traškun, Sad na livu, Po starašku, Pod zavojak, Pleskuša, Treština.

Vis: Tonci, Veleta, Sicilijana.

Lastovo>Lastovsko kolo.

Mljet:Kolo, Linđa, Škampa, Boško.

Pelješac: Mačkare.

Korčula: Moreška, Kumpanija, Tanac, Siroče, Vrtanca, Podzrcalo, Balcer, Kotijun, Trepavica, Na kartel, Traškun.

Dubrovnik i okolina (i Konavle): Kolo poskočica ili danas Lindo, Primorska, Čičak, Potkolo, denči, Brsaljera.

*Svirač na lirici se zvao LINDO, pa se danas ova popularna igra tako zove.

U Splitu: Monfrina, Šotič, Šaltin polka i Kvadrilja.

Od Splita do Dubrovnika: Šotić, Mazurka, Valcer, Pritilica, Dva paša, Šaltin polka.

Crnogorsko primorje

Postoje dva tipa kola:

- 1) Tip zetskog kola uz pratnju pesme
- 2) Poskočica uz pratnju instrumenta.

Boka Kotorska se izdvaja, a igre su: Tiho duva vetar s gore, Škaljarsko kolo, Kolo sv. Tripuna (ili Kolo Bokarske mornarice), Malfrina, Šotić.

Generalno uzevši, što se tiče pratnje igara, ako krenemo od severa, kolo uz pratnju pesme.

U čitavom području je postojao MIH ili MIJEH, na severu na Istri i na Krku Vela i mala sopila (koje uvek sviraju u paru), a na jugu to je Ijericica.

U središnjem delu Dalmacije igru prate mandoline i gitare, od oblika se sreću naspramne linije ili lese i igranje u parovima, a polukrug je uobičajen.

Igru ukrašavaju okreti parova i „prebiranje“ tj. pomicanje noge napred-nazad bez preplitanja.

Ritam je trodelni. Na severu je: I !~! I, a na jugu !~! I I, i 6/8 gde je I ! !

Ostala Moravska i Vardarska zona!!!!!!!

5.MORAVSKA ZONA

Granice:

Zapadnu granicu čini istočna granica Dinarske zone, severnu Sava i Dunav, a istočnu Rumunija i Bugarska, južnu Makedonija.

U Moravskoj zoni se nalaze 3 celine: 1.CENTRALNA SRBIJA,2.SEVEROISTOČNA SRBIJA, 3.JUGOISTOČNA SRBIJA

1.CENTRALNA SRBIJA :Njene granice su: na severu Sava i Dunav, na zapadu Kolubara, , Rudnik do zapadne Morave, na jugu Aleksandrovačka i Kruševačka župa, a na istoku prostor između Velike Morave i Mlave.

Dominantna igra je šeta ili šetnja, i kolo u 3 ili u 6 koraka.

2.SEVEROISTOČNA SRBIJA

Ona se sa severa graniči Dunavom,, sa istoka Rumunijom, sa zapada sa centralnom Srbijom, a sa juga granica ide preko dve planine –Rtnja i Tupižnice, kroz klisuru Vratarnica ispod Zaječara.

Dominantna igra je Vlaina ili Ora đe patru(četvorka).

U toj oblasti je sačuvano dosta obrednih igara vezanih za svadbu i posmrtni ritual. Postoji razlika između Carana(zemljoradnici) i Ungureana(stočari).

I za Srbe i za Vlahu tog područja karakteristično je da igraju oštro i da je najrasprostranjeniji oblik igre polukrug, zbijenih igrača, ukrštenih ruku, za pojas, pod ruku. Igra se ukrašavala treperenjima, prekidima, usitnjavanjem koraka u jednom taktu. Za razliku od centralne Srbije, preplet im je nepoznat.

3.JUGOISTOČNA SRBIJA

Ova celina se graniči sa: severoistočnom Tupižnicom, Vratarnica, Rtanj, Aleksandrovačka i Kruševačka župa, zapadno kad se dođe do Morave, pa ide dolinom Ibra, Laba, Sitnice pa dođe do Vardarske zone tj. do Makedonije na jugu, a istočna je granica sa Bugarskom. **Ova oblast je najbogatija što se tiče orskog nasleđa.** Sačuvan je najveći broj iz godišnjeg ciklusa, od obrednih igara vezanih za svadbu, a posmrtnih nema. Postoji velika raznovrsnost igračkih obrazaca. Zastupljeni su svi igrački oblici od solo igranja, do kola u kolu ili kola na kolu.

*Što se tiče muzičke pratnje , od kolanja, pa do orkestara: gajde, duduk, ćemene, duvački orkestri. Različite su dužine igračke i muzičke fraze.

6.VARDARSKA ZONA

Obuhvata celu Makedoniju,sem jednog dela zapadne koja prepada Dinarskoj zoni. Na severu je granica sa Moravskom i Dinarskom , a na jugu i zapadu su državne granice. Kada se sagledanačin igranja u makedoniji u odnosu na ostale zone, zapaža se napregnuti skočni zglob (zategnuti). Uvek gaze prednjim delom stopala. Naročito muške igre imaju dpsta skokova, okreta i čučnjeva. Postoji velika ritmička raznovrsnost koraka $2/4$, $3/4$, $3/8$, $5/8$, i $7/8$. Uvek je naglasak na prvu osminu ili prvu četvrtinu takta.

Šta sve pretil igru u Makedoniji? Ima mali broj nemih igara, ima igranja uz pratnju pesme . Gajde su nekad postojale, danas su retkost, kaval, a danas su jako zastupljene zurle i tapan. Ovako bogata oblast nije dovoljno proučena etnokoreološki , nažalost. O makedonskim igrama su pisali Živko Firfov i Gančo Pajtonđijev: 1. Knjiga Makedonskih narodnih ora i 2. Knjiga makedonskih narodnih ora. Tanec je zapisao sve narodne igre u 2. Knjizi i to je repertoar Taneca. Napravili su medveđu uslugu KUD-ovima.

Ljubica i Danica Janković u svojoj 3. i 4. knjizi su govorile o igrama najviše zapadne Makedonije , Skopske Crne Gore i okoline Đevđelije. Prema onome što se do sada zna, jako je mali broj svadbenih igara: Nevesinjsko, Svekrvino, Ženio se Petre Vojvoda, Borjano, Borjanke.

Drugu skupinu čine **saborska ora** koje se igraju na saborima: Crnogorka, maleševka, seosko oro, Krstačka, Staro Tikveško, Teškoto, Lesnoto, dimna Jurda grad gradila.

Veliki broj makedonskih igara dobilo je ime po mestima nastanka: Ohridsko, Prilepsko, Tetovsko, Berovka, Ratevka.

Jedan beoj igara nosi naziv po esnafima, tj. zanatima: Kalajdžijsko, Kopačko, kasapsko, Aramijsko(Hajdučijsko).

Pored obrednih igara, postoje dva igračka obrasca tzv. **teškoto i lesnoto**.

LESNOTO je lako kolo koga igraju i muškarci i žene u odvojenim kolima ili mešovitim kolima. To je trotaktni igrački obrazac od 2/4 do 7/8, 3/4, 3/8.

TEŠKOTO je muška igra od 5 taktova koja je puna čučnjeva i okreta, skokova.

Makedonija ima dosta obrednih igara. Jedan broj njih je vezan za svadbeni obred, drugi za ophod Rusalije,. To je muška povorka u vreme nekrštenih dana kada se obilaze sela i igra.

Lazaričkih ophoda ima nekoliko raznovrsnijih nego u Srbiji, različitih igračkih obrazaca.

Tragovi proigravanja: oro na oru, ambar ili kula.

Danas postoje 2 igre: zmijsko i zajačko kolo (zečije).

Vardar im deli teritoriju na istočnu i na zapadnu Makedoniju, i oni tako govore o podelama igara.

Zajedničko svim do sada navedenim zonama(svih šest)je:

-u svim tim zonama ima više ili manje šetanih igara tj. **kolanja uz pratnju pesme** , svuda ima nemih igara(u Dinarskoj zoni ima najviše), u Alpskoj zoni u Beloj Krajini, au Panonskoj zoni Dinarci.

-ni Drina ni Sava nisu apsolutne granice.Uvek se u tim graničnim zonama događa kombinovanje jedne i druge zone: npr. Drmeši iz Panonske zone su prešli u Bosnu i **truse**(drmaju se).

Igranje u naspramnim linijama dominantno je za Jadransku zonu i prodire i u Liku: igra Mišnjača, koja se izvodi uz pratnju mijeha.

-Igranje u parovima dominantno je u Alpskoj zoni i vrtenje u parovima, prošlo je duž celog Jadrana do Dubrovnika. Državne granice nisu prepreka za igru. U Međumurje , Podravinu i Bačku došli su mađarski elementi: čvrsto igranje, udari ruku o razne delove nogu, nadkolenicu, podkolenicu, sa strane, zatim oštrina u igri.

Skokovi i okreti u makedonskoj igri i u nekim igrama juga Srbije su pod uticajem Levanta su ustvari stare igre od Persina???, one su prešle na maloazijsku ploču, pa u Grčku, aonda su se proširile na naše narodne igre, a preko Crnog Mora stigle su do Rusije i to su tzv. PSIJATKE(Kazačok).

ETNOKOREOLOŠKE CELINE SRBIJE

Celokupna teritorija Srbije , na osnovu njenog celokupnog orskog nasleđa može se podeliti na pet celina:

1)Centralna Srbija

2)Zapadna Srbija

3) Jugoistočna Srbija

4)Vojvodina

5)Severoistočna Srbija.

Sudaraju se tri zone : Panonska, Dinarska i Moravska.

1.CENTRALNA SRBIJA

Obnavljanjem Srbije u 19.veku centralna Srbija- **Šumadija i Pomoravlje**, postaje uzor za sve što dolazi i sve se prihvata bez pogovora., pa je tako i sa igrama.Šumadijsko je bilo sinonim za sve što dolazi iz Srbije.

Ima 12 različitih igračkih obrazaca iz kojih se razvio ceo repertoar centralne Srbije, 2 su dominantna: ŠETA ili ŠETNJA, i tzv. KOLA U 3 ili KOLA U 6 KORAKA, poput Žikino, Moravac, Kukunješ.

Šetnja je poslednji stadijum u razvoju u pratnji igara.

(ispisana su tri modela labanotacijom)

Što se tiče muzičke pratnje zastupljena je pesma, ali ne tako mnogo, vokalno – instrumentalna pratnja koja je naočito vezana za šetnju kao i njene varijante i instrumentalna pratnja: svirale, orkestri violinista, naročito cigana koji su u suštini dali pečat igrama centralne Srbije. Dolina Morave puna je hanova koji su glavno uporište Cigana. Gajdaša odavno nema. Od 1904- 1906. Godine harmonika dobija svoje mesto u pratnji igara i u neku ruku, predstavlja zamenu za gajde u pratnji igara , i u pojedinim oblastima zapadne Srbije – tambura.

Stil igranja

Osnovni igrački obrazac se kiti na bezbroj načina: prepleti, zapleti, poskoci(odzgo ili odozdo)treperenja, varalice, usitnjavanje ili usložnjavanje koraka u jednom taktu, oplitanje , gaženje na tlo uglavnom celim stopalom opuštenim skočnim zlobom, tako de se iz prevoja ilisredine skočnog zloba dobija ta lakoća igre, lepršavi stil igre.

Tu su se srele sve tri struje i iz takvog preplitanja je stvoren Šumadinac:pronicijiv, domišljat, i te su osobine prenete i na igru.

Što se tiče oblika igre najpoznatiji je polukrug – kec i kolovođa. Za razliku od drugih krajeva, ima više slobode u samom kolu.Tu generacijski mogu da igraju zajednoi deda i unuk, i baba i unuka.

Što se tiče obrednih igara sačuvano je nešto svadbenih igara. Pri odvajanju devojke od roda, zatim pri odvajanju devojke od roda, zatim pri svođenju mladenaca, i na završetku svadbe kada su se igrale AŠČIJE??? I oni koji su se posluživali.

Na tlu centralne Srbije i njenim varošima 19.veka stvorene su naše čisto gradske igre nastale iz seoskih igara i simetrije koja je vladala u umetnosti Evrope toga vremena. 1869.godine u Kragujevcu otvoren je bal.

Od igara obrednih sačuvane su kraljičke igre u Pomoravlju i dodolskih, a danas više nema ni jednih ni drugih.

2.ZAPADNA SRBIJA

Ova oblast se može podeliti na tri celine:

1.severozapadna 2.srednja 3. Jugozapadna

Severozapadna Srbija

Igra se snažno(nevidljiva stolica)mora da se saviju kolena, kraj je brdovit pa se tako i igra zbog terena, oni trupću- raskorači noge i trupni. Tu je sinonim lepeigre SNAGA, SKOKOVI, SILINA POKRETA.

Ova zona podeljena je na tri celine zbog igračkog repertoara:

1.četvorak

2.trojak

3.sakajdo.

Predpostavlja se da je i naziv došao iz Užica, gde je naziv za pesmu KAJDA.(4.s noge na nogu???-na šta se ovo odnosi ne razumem!)

2.srednja Srbija

Igre su : Devojačko kolo, šareno kolo, trojanac, Kukunješ.

Ako se spustimo još niže tu je1.trojanac i javlja se 2.dosta kolanja.

3.jugozapadna Srbija

Ovde je Čačak popularna igra. Ona je spojila u igračkom obrascu NEMU IGRU, prati je pesma“Kolovođo lakše, lakše“, „Umori se kolo naše“ i savremeni fon čuje se svirala.

*DVOJKA NAM JE PULSIRAJUĆA U GENIMA!

Zastupljena je u Pešteri, Stari Vlah, nešto slično u Baniji.

Oblik je razvijeniji: javlja se zatvoreno kolo,polukrug, kolo na kolu, kolo sa igračem u centru.

Držanje za ruke puštene uz celo kao i u centralnoj Srbiji, a što se tiče pratnje nemih igara, bez ičeg, može da se javi pesma, svirale, dvojnice, gajde, do Požege violinski orkestri,a od Požege trubači, bande.

Što se tiče obrednih igara sačuvane su igre u svadbenom i posmrtnom obredu.

Što se tiče godišnjih u okviru žetve i dodolska igra.

3. jugoistočna Srbija

To je najbogatija celina u Srbiji, i ujedno i najsloženija. Ima znatno veći broj igara kao osnovni igrački repertoar. Prva je : Jednostranka, 2. Čačak, 3. Rumenka, 4. Polomka, 5.Vlasinka, 6. Bugarka (Bugarčica, pešačka, Rčenica)7.staroselsko oro, veliki broj igara uz pratnju pesme: Đurđevo leto proleto, Razgranala grana jorgovana(Stara Prizrenka), Nikolo, gajle golemo(tuga velika), Četir' u krst(Na tanac puštena).

Igru prati:pesma, duduk, gajde, ćemane (lijerica), duvački orkestri i vrlo često se spaja bubanj(tapan)sa gajdama ili dudukom.

Zastupljeni su svi oblici:

Krug, polukrug, naspramne linije, igranje u četvorkama, igranje u parovima i solo igranje(po saame).

Nazivi za igru su: ORO, OROVOĐA, OROVODAC, NA DESNI KRAJ, OPAŠKAR NA LEVI, NA LEVI KRAJ-naziv za kec.

Način hvatanja u kolu:„Lovimo se tako“.

Način držanja: ukršteno za ruke ili za pojas(retko je držanje za ruke dole). Ima jako mnogo obrednih igara. Veliki broj igaraje vezan za svadbu počev od svekrvinog ora, kada započinje svadba, do šarenog ora koje se izvodilo kada se igranje uvodi u kuću, kada se igra i pred svođenje mladenaca, oko ognjišta. Igralo se pri proveri mladinog poštenja sutradan. Negde se igralo čak i kad se prevesuje??, kad se skida venac sa glave oglavlje mlade, a stavlja oglavlje žene.

Koledarskih igara ima(godišnji ciklus običaja)lazaričkih, kraljičkih, dodolskih, svega ima. U toj celini se nalaze i gradske igre nastale na dva načina pod različitim uticajima:

1. starije Prizrenske igre nastale pod uticajem Levanta i Vizantije koje odlikuje dostojanstvo,gracioznost, povezanost igrača rukama podignutih u visini grudi.
2. Nastala pod osmanlijskim uticajem od 14.veka igre pune žudnje , derta (žal za mladost), čežnje , skrivenih osećaja i osećanja te igre nastale u 15. 16. veku.

Najpoznatije igre: Vranjanka, Izbanju ide, izbanjalo se i Čočeci, Čuvena Vranjanska Mesečina.

VOJVODINA

Ceo igrački repertoar Vojvodine deli se na KOLA i PODVOJE.

1.Među kolima su Veliko i Malo Bačko, Veliko i malo Banatsko, Sremačko, Sremsko Paorsko, Momačko kolo(u trojkama):

2.Igre u paru podvoje: Keleruj, Cigančiuca, Ficko, Mađarac,(Sremski i Pančevački, Vračevgajski), Sirotica, Zurkaiz Srema, Ketuša, Igranje u trojkama, Kato mi Kato, Logovac,(treći konj koji se upregne kada se kola zaglave u blato).

Rumunske igre

Hora, Aksion, Invertita, Ardeleana, De Doi, Duba.

Mađarske igre

Čardaši Friš- Brz, Cifra, Bokazal, Vankunšanc, (igra sa jastukom) grupa Mađara u Bačkoj.

U okolini Pančeva, Sekelj Mađari() To su Mađari koji su došli severno od Budimpešte, Marija terezija ih je preselila). Igre su : Ćurkatanc, Pujkotanc, ukupno osam igara.

Igre su ispreplitali Rumuni i Srbi.

Slovaci

Širok raspevan pokret, korak je najobičnija šetnja sa dosta okretanja celog kola.

Rusini

Kopak, (Skok i čučanjanj).

I Slovaci i Rusini su poprimili osnovne elemente Čardaša 2,2 desno, levo.

U Vojvodini u vreme velikog uskršnjeg posta izvođene su van seoskog atara igre uz pratnju pesme , ato su ostaci obrednih igara . To su igre Pauna, Sitan tanac koje su izašle iz konteksta, Višnjičica rod rodila , Laste prolaz'te, lanca, Kolo zavezanih creva u vreme Posta.

Obredne igre u Vojvodini je bilo koledara, ali više ih nema. Kraljičkih igara je bilo do skora i dodolskih, a lazaričkih samo u izvođenju Cigana. Što se tiče životnog ciklusa , igra je bila zastupljena u svadbenom obredu, čuveno igranje mlade. Svadba uvek započinje velikim kolom kada dođe u momkovu kuću i tada se izvode igre Ketuša u Sremu, Ficko u Banatu, a Mađarac u Bačkoj. To je igranje za novac sa mladom . Upravo je na prostoru Vojvodine pokušao formirati taj gradski igrački repertoar koji je bio popularan u Evropi. U 15. i 16. veku dominantni su bili Italijani i Španci, u 17. I 18. veku Francuzi i njihove igre, a u 19. Vekugermanski i Slovenski narodi(mazurka-Poljska, Polka- Češka, Valcer- Nemačka).Iz Mazurke nastala igra Oj, Srpkinjo bud' orna, danas je od Srpkinje ostao samo jedan njen deo.

U celoj Panoniji i Vojvodini, ne prelazi se veliki prostor, više je igranje u mestu, jako velika improvizacija muškaraca u kolu u Banatu- Dupliri (Umakanja)- propadanja, opečeš se , kvrcanja, i isprcavanja ili iskvrcavanja za Bačku, a za Srem poskoci, pomalo Varalica, Gajdaško.

Harmonika u našim krajevima počinje u 20. veku

5.severoistočna Srbija

Žive dve etničke zajednice Srbi i Vlasi(Trako-dačko- ilirska simbioza), Stara Vlajna, Ore đe patru: to je igra iz čijeg su se igračkog obrasca razvile mnoge igre. Osim nje, poznata je i igra Šokc ili Pop Marinko kod Srba, Prolomčica ili

Prolomka kod Srba , Stnga ili Prostnga(igranje za levom rukom), Todorka kod Srba, Đurđeska kod vlaha, Āe Inu , Āe doi, Āe trei,. To je zajednički repertoar i jednih i drugih.

Zanimljivo je da Vlasi i dalje nastavljaju da stvaraju . Iz Vlajine će nići brojne igre : Ora Āe patru obično dobija nazive po mestu nastanka(Manastirjanka npr.)pre oko 30-tak godina nastala. Igru prati duduk i fluer, gajde, orkestri frulaša poznati u tom kraju sa različitim dužinama frula, toba, trubači i violinski orkestri.

Oblik

Postojan polukrug i kod jednog i kod drugog stanovništva.

Držanje

Držanje je za pojas, pod ruku i u novijim igrama ruke puštene uz telo gde ima dosta trčanja(Manastirjanka, Furita).

Stil

Nema preplitanja. Igraju snažno, kod Srba se igra kiti uslošnjanjem koraka u jednom taktu, a kod Vlaha udarima koji se nazivaju ROPOTA.

Negde se udara na prvu , a negde na drugu- Negotin,Crnorečje, Homolje , a na prvu- Bor i okolina.

Postoji razlika kod Vlaha Ungureana(Vlasi stočari)igraju mnogo snažnije od Carana- melodija je 6/8, a u koraku 2/4. Prva je nešto duža, nekad druga je duža i igraju mnogo mekše.

Njihov polukrug deluje kao neprobojan zid , igraju čvrsto i zbijeno, jedan do drugog. Malo su nagnuti kao nad nečim za vreme igre.

Obredne igre

U svadbenom, u posmrtnom ceremonijalu, postojale su dodole , paparuge, kraljičke igre, kada bude Rusalju- padalicu;

Lazaričkih je bilo u južnom delu, koledarskih samo pomen o njima.

Vlasi nemaju gradske igre .Njihov način igranja nije zatvoren prostor.

3. Stil jugoistočne Srbije

Nekoliko celina: u Sokobanji se PODVOZI(jedna noga gura drugu).

Niš- igra trupački, malo povijena kolena ali gazi celo stopalo.

Kosovo- odmereno, nema ništa prenaplašeno u njihovom pokretu ,
gospodstveni.

Leskovac-poletno, lakonogo, ali snažno.

Ceo Šopluk –Zaplanje pa nadalje, snažno i ne prelazi veliki prostor Pirot, Lužnica
celim stopalima i snažno.

Objedinjuje ih u prvu 2,3 takta kolo, prosto poleti pa se onda ukopaju kod igara
uz instrumentalnu pratnju.